

Muz 522

4300 számhoz éln. 1. a. — 1918.

2006-1

3
Az előző pontban nem volt elírás
TITKOS!
ARCHIVUM
Lelt. sz.: 1536

KIVONAT

a leszerelés végrehajtására vonatkozó
irányelvekből

(a 28.000/eln. 1. a/1917. H. M. számhoz.)

A hadrakelt sereg körletében levő alakulá-
sok előrelátható leszerelési tevékenységei.

A cs. és kir. hadsereg főparancsnokság.
Op. Nr. 101.290. sz. segédletének fordítása.

A m. kir. honvédelmi ministerium kiadványa.

1918. március hó.

M. kir. állami nyomda. Budapest, 1918. — 1045.

2058

2629/3

Muz 520

Tájékoztatás a leszerelés végrehajtásának módjáról a hadrakelt sereg alakulásainál.

Bevezetés.

A cs. és kir. hadügyministerium, a m. kir. és a cs. kir. honvédelmi ministeriummal és a hadsereg-főparancsnoksággal egyetértésben a leszerelés végrehajtására Irányelveket szerkesztett és egyelőre külön elosztó szerint adta ki. A m. kir. honvédség és a m. kir. népfelkelés részére ezeket a m. kir. H. M. a szolgálati nyelvre lefordíttatva adta ki.

Az alább következő határozványok ezen Irányelvek kivonatát tartalmazzák, és a hadrakelt sereg összes alakulásainak kiadatnak, tekintet nélkül arra, hogy ezek a leszerelés végrehajtására vonatkozó Irányelvekkel elláttak-e, avagy csak a jövőben fognak elláttatni.

A következő határozványok célja, hogy a hadrakelt sereg alakulásainál az annak idején végrehajtandó leszerelési tevékenységről és ezeknek egymás közötti összefüggéséről fogalmat nyújtson és ezáltal az annak idején kiadásra kerülő Irányelvek és az egyes alakulások részére függelékekkel is ellátott leszerelési utasítások megérthetését megkönnyítse.

Továbbá alapul szolgál leszerelési tevékenységük végrehajtásához azon alakulásoknak, melyek az Irányelvekkel és a leszerelési utasítással, illetve ezek függelékeivel ellátva nem lesznek, és megkönnyíti nekik a magasabb parancsnokságoktól kiinduló leszerelési intézkedések céljának és fogantatásának megérthetését.

A következő határozványok szigoruan bizalmasak. Tartalmukról a szükséges mérvben csakis a leszerelési munkálatoknál annak idejéni közreműködésre hivatott közegek tájékoztathatók.

Hogy a pót- (állomány) testekkel, törzsosztásokkal, törzsinézetekkel stb. melyek ezen kivonattal el nem láttatnak, az esetleges írásbeli érintkezések megkönnyíttessenek, az egyes bekezdések végén az Irányelvek azon megfelelő pontjai, melyekre adott esetekben hivatkozni kell, zárójelben vannak, például (I. 92.)

I. Általában.

1. A leszerelés az Ő Felsége által kibocsátott „Legfelsőbb leszerelési parancs“ alapján következik be és az annak idején Legfelsőbb helyről meghatározott azon utolsó leszerelési nappal végződik, amely után a békeviszony a fegyveres erő összes részeire bekövetkezik. (I. 2. és 8.)

2. Minthogy a hadrakelt sereg alakulásai a hadseregekörlethől csak fokozatosan szállíthatók a leszerelési és békeállomásokra, ezenfelül egyes tábori alakulásokat még egyideig meghatározott feladatokkal vissza kell tartani, a leszerelés nem tör-

ténhetik egyidejűleg a hadrakelt sereg összes részeinél, hanem minden egyes alakulás leszerelésének megkezdésére idejekorán tényleges leszerelési parancsot fog kapni. (L. 2.)

A személyi leszerelés több hónapig, az anyagi pedig még hosszabb ideig fog tartani.

3. A leszerelés a fegyveres erő mozgósított alakulásainak a békeállomány befejező felvétele melletti átmenetét foglalja magában és minden egyes alakuláson belül lesz végrehajtva, azaz a békében is megtartandó minden egyes állomány testeknek helyileg egyesített vagy helyileg egyesítésre kerülő részein belül és közösen, vagy a csapat, intézet stb.-nek csak a leszerelendő részek által újból felállítandó békealakulásainál egységesen és közösen.

Igy képződik például az összes egy gyalog ezred póttesténél állományilletékes mozgósított alakulásból az illető béketagozásbeli gyalog ezred osztályai és alosztályaival együtt. (Kivételt képeznek azon önállóan kikülönített osztályok és alosztályok, melyek a leszerelést egy bizonyos fokig önállóan hajtják végre.)

Igy képződnek egy vonatszázalóaljhoz tartozó összes mozgósított alakulásokból ezen zászalóalj béke alosztályai, egy helyőrségi kórházhoz (egészségügyi törzs alosztály) tartozó összes mozgósított egészségügyi alakulásokból a helyőrségi kórházhoz utalt béketagozás szerinti egészségügyi osztagok és különítmények; egy nyilvántartási-élelmezési raktárnál illetékes összes mozgósított élelmezési tábori alakulásokból az ezen nyilvántartási

élelmezési raktár által felállítandó élelmezési osztatok stb.

4. A hadrakelt sereg körletében a leszerelésre számításba vehető idő nagyban három részre osztható, ezek:

a) Az előkészületi idő, azaz egy bizonyos meghatározott időpont és a Legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetése közti időtartam.

Ezen időben csakis oly intézkedések tehetők meg vagy vezethetők be, melyek a leszerelés végrehajtását megkönnyítik és a surlódásokat lehetőleg kikapcsolják, melyeknek azonban az egyes alakulások harckészültségét, illetve alkalmazhatóságát a reájuk háramló szolgálatok teljesítésére nézve befolyásolni nem szabad.

b) A legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetési napjától azon napig terjedő idő, amikor az egyes alakulások a tényleges leszerelési parancsot megkapják.

Az a) alatti leszerelési munkálatok folytatása mellett az ezen időben végrehajtandó intézkedések általános természetűek lesznek és minden egyes alakulást egyidejűleg fognak érinteni. (Pl. katonai személyeknek állami és nemzet-gazdasági érdekekből való soronkivüli elbocsátása, a másodosztályú népfölkelő legénység kiválása és elbocsátása, egyeseknek kivételes soronkivüli elbocsátása méltánylást érdemlő esetekben stb.)

c) Az egyes alakulások részére való tényleges leszerelési parancs kihirdetésétől a hadsereg körletéből való elszállításáig terjedő idő.

A leszerelési munkálatok zöme, amennyiben ezek a hadrakelt seregnél hajtandók végre, ezen időben lesz leküzdendő. (I. 8.)

5. A hátsó országban azután a békeállomány felvételéig a további leszerelési tevékenységek lesznek végrehajtva.

6. A leszerelés általában a következő tevékenységeket öleli fel:

a) Minden egyes hadseregen (hadsereg csoport) belül a kötelekek rendezése, amennyire azt a katonai és szállítási viszonyok megengedik.

b) Személyi állomány kimutatások felvétele a 16. pont szerint.

c) A békeállományok előkészítése átmeneti állományok felvétele által (lásd 5. fejezet).

d) A Legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetésének időpontjában az alakulások számára meghatározott béke tagozódás felvétele, amennyiben az a haditagozódástól eltér (a kiadandó leszerelési lajstromban — lásd 9. pont határozványait — minden alakulás részére meglesz határozva).

e) A működő hadseregnél fennálló egyes oly alakulások feloszlatása, melyek egy jövő mozgósításkor nem állíthatók fel, vagy különböző állományilletékességű összeállításuk folytán — úgy a személyzet, mint az anyagot illetőleg — mint önálló szállítványok nem szállíthatók el. (A leszerelési lajstromban minden egyes alakulásra nézve meg lesz határozva.)

f) Megfigyelés és tetvetlenítés, valamint esetleg vesztegzár a működő hadseregnél.

g) A működő hadsereg alakulásainak visszahelyezése és leszerelése.

h) Második tetvetlenítés és esetleg vesztegzár a mögöttes országban.

i) Azon egyének áthelyezése a tartalékba, kiknek tényleges szolgálati kötelezettsége a háboru alatt letelt. (Védtörvény 46. §.)

j) Áthelyezés a póttartalékba.

k) A tartalék és póttartalék visszahelyezése a nem tényleges viszonyba.

l) Azon egyének elbocsátása, kik szolgálati kötelezettségüknek a háboru tartama alatt eleget tettek és pedig a közös hadseregből, a haditengerésztől, a m. kir. honvédségtől, vagy cs. kir. honvédségtől a szolgálati kötelezettség letöltése címén (Védtörvény 59. §.) a háboru tartamára önkéntesen belépetteket is beleértve (Védtörvény 19. §. 6. és 7. pontja).

m) A népfölkelés feloszlátása és a népfölkelők visszahelyezése polgári viszonyba, illetőleg elbocsátás a népfölkelő kötelezettség befejezése után.

n) A békeállományok felvétele.

o) Az összes hadianyag leltározása és összegyűjtése.

p) A hadianyag állomány felvétele és a felesleges anyagok leadása.

q) A leszerelő állomány lovainak, valamint az anyagoknak egységesen megállapított elvek szerinti értékesítése (eladás, kiadás, kötelező ellenében stb.)

r) A hadi és egyéb anyag helyreállítása és a katonai igazgatás tulajdonában maradó anyag elhelyezése, valamint a hadiszolgáltatási törvény alapján átmenetileg igénybe vett tárgyaknak visszaszolgáltatása — esetleg bizottsági eljárással.

s) A hadikészletek kiegészítése.

7. A leszerelési munkálatoknak a leszerelési utasítások és ezek mellékletei, valamint az előljáró magasabb parancsnokságok kiegészítő parancsai szerinti vezetése a hadsereg körletében minden alakulásnál az illető parancsnok kötelessége.

A hátsóországban minden állománytest leszerelésének végrehajtásáért általában annak parancsnoka (főnöke), ennek beérkeztéig pedig a póttest (népfölkelő járás parancsnokság, törzsosztág, törzsintézet) parancsnoka (főnöke) felelős. (I. 9.)

8. A leszerelési munkálatok leküzdésére a póttesteknél a következő állások fognak rendszeresítettetni:

a) Már a legközelebbi időben egy leszerelési előadó (lehetőleg arcvonalbeli szolgálatra nem alkalmas, vagy rokkant hivatásos tiszt) mint szakelőadó a leszerelési kérdésekben (mint jövődöbeli mozgósítási előadó is kilátásba veendő). A kiválasztás a csapatparancsnok és póttest parancsnok között egyetértőleg történjék.

b) A legfelsőbb leszerelési parancs kiadása után a tábori csapattest és a póttest között egy közvetítő tiszt (tényleges tiszt), aki a tábori csapattest (önálló osztály) állomány viszonyait mennél jobban ismeri.

c) Egy arcvonalbeli szolgálatra nem alkalmas (rokkant) tiszt (hivatalnok) vezetése alatt egy ellátási hivatal, amelynek feladata a háboru által károsult legénység különböző ellátási igényeit szabályozni.

d) Egy munkaközvetítési előadó (arcvonalbeli szolgálatra nem alkalmas, vagy rokkant tiszt (tisztviselő), ki a csapattest munkakereső legény-

sége és a nyilvános, illetve állami munkaközvetítési helyek között mint összekötő közeg működik.

e) A vadászászlóaljok és a lovasság pöttesteinél az ellátási hivatal vezetője egyuttal mint munkaközvetítési előadó is működik. (I. 9.)

II. Leszerelési lajstrom.

9. A legfontosabb és a leszerelés mikénti keresztülviteléhez alapvető tényleges adatokat minden egyes alakulásról a leszerelési lajstrom — amelyből minden egyes alakulás az őt megillető fejezetet kapja meg — fogja tartalmazni. (A melléklet szerinti minta.)

Csapatparancsnokok és a pöttestek parancsnokai az állománytesthez tartozó összes alakulásokra vonatkozó fejezeteket megkapják. (I. 15.)

Személyi rész.

III. A személyi leszerelés alapelvei.

10. A békében megmaradó tábori alakulások és azon újonnan felállítandó békealakulások részére, melyekből annakidején tábori alakulások keletkeztek, a békeállomány annakidején felvételéig való (legkésőbb az utolsó leszerelési napig) az átmeneti állomány rendszeresítettik.

Erről közelebbieket lásd az V. fejezetben.

11. Az átmeneti állomány fedezésére nem szükséges személyzet — kizárólag a 22. a) és 34. a) pont szerint feltétlenül visszatartandó fölösszámúakat — az alakulás leszerelési állományát képezi és különös határozványok szerint általában a póttestnél (törzsosztag, törzsintézet, nyilvántartó hatóság) kerül elbocsátásra. (I. 12.)

12. Azon alakulások, amelyek békében nem maradnak fenn, a leszerelési lajstrom adatai alapján részben a hadsereg körletében, részben a hátsó országban feloszlatnak. Személyzetük az állományilletékes póttestekhez stb. lesz elküldve és ott az általában érvényes alapelvek szerint, vagy egyéb békealakulás átmeneti állományának fedezésére lesz bevonva vagy elbocsátva. (I. 14.)

13. A póttestek (népfőkelő [járás-] parancsnokságok, törzsosztagok, törzsintézetek) keret-

állományt vesznek fel, amely a nagy leszerelési munkálatok leküzdése végett kezdetben magasabb lesz, mint az illető állománytest pótkeretének (népfölkelő [járás-] parancsnokság stb.) békére meghatározott állománya. (I. 11.)

14. A személyzetnek az átmeneti (keret-) állományra való beosztása a legfiatalabb sorozási évfolyamtól, illetve a legifjabb állításköteles népfölkelő évfolyamoktól kezdve általában egész sorozási (népf. születési) évfolyamonként — a személyzet elbocsátása fordított sorrendben — az illető alakuláson belül történik. (I. 4., 21., 23., 35., 36.)

Az elbocsátásnál az állami és nemzetgazdasági érdekek figyelembe fognak vétetni. (Meghatározott hivatásos csoportok névleg visszakért személyeinek a legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetése után történő azonnali soronkivüli elbocsátása, ha ezek nem feltétlenül visszatartandók, a 2. osztályú népfölkelő legénység gyors elbocsátása, a felfogadott hivatásos tengerészek (hajózási alkalmazottak) és hajógyár alkalmazottak leggyorsabb elbocsátása stb. (I. 5., 6.)

15. A személyzet beosztására és elbocsátására vonatkozólag első sorban az anyakönyvi állományhoz tartozandóság és csak azután a honi illetékes kiegészítési (községi) illetékesség a mérvadó.

IV. A személyi állomány felvétele.

16. Hogy az egyes születési és sorozási évfolyamok nagyságáról, valamint az egyes alakulások személyzetének kor és védkötelezettségi osztályok

szerinti összeállításáról helyes képet kapjunk és ezáltal a születési és sorozási évfolyamok azon számát, melyet a békeállomány eléréséhez feltétlenül vissza kell tartani, meghatározhassuk, az előkészítési időnek egy meghatározott időpontjában a személyzetnek általános megszámlálása fog elrendelteni.

Ezt előkészített utasítások szerint egyöntetűen kell elvégezni. Eredményként azután a hadügy-ministerium és az illetékes honvédelmi miniszteriumok a feltétlenül visszatartandó születési és sorozási évfolyamokat fogják általánosságban kihirdetni. (I. 31.)

V. Átmeneti (keret) és leszerelési állomány.

A. Legénység.

17. Az alakulásoknak évfolyamok és védköteles osztályok tekintetében való különféle összetétele miatt a számszerint és védtörvényileg rendezett békeállományoknak annak idején való felvételéhez feltétlenül szükséges, hogy a tényleges leszerelési parancs vétele után mindazon tábori alakulások, amelyek békében is megmaradnak, továbbá azon békealakulások, amelyek a háboru kitörésével több hadialakulásba mentek át és a leszerelés alkalmával ismét újból lesznek összeállítandók (pl. vonatzljak, élelmezési osztagok, egészségügyi osztagok stb.), a személyzetben egyelőre egy olyan tényleges állományt, az „átmeneti állomány“-t vegyék fel, amely katonai szempontokból

szükséges és általában nem lesz sokkal magasabb, mint az annak idején felveendő békeállomány. (I. 16.)

18. Hogy az átmeneti állományok mely alakulások által és hol — a hadsereg körletben avagy a hátsó országrészben — vétessenek-e fel, továbbá hogy a leszerelés alkalmával mely alakulások lesznek teljesen, vagy részben felosztatva, ez a 9. pont szerinti leszerelési lajstromból lesz kivehető.

19. Általában mondhatjuk, hogy azon tábori alakulások, vagy ezek részei, melyeknek az átmeneti állományt fel kell vennie és a leszerelési lajstrom szerint az illetékes leszerelési állomásukon fognak elhelyeztetni, az átmeneti állományt csak itt, tehát a hátsóországban fogják felvenni.

Ellenkező esetben, vagy ahol ez külön megparancsolva lesz, az átmeneti állomány a hadseregkörletben veendő fel. (I. 17.)

20. Az átmeneti állomány számszerint és általában egy állománytest (osztály, alosztály) összes részeinek azon személyzetéből, kik ezen állományok felvételének időpontjában helyileg egyesítve vannak, egyidejűleg és egyöntetűen akként lesz képezve, hogy ennek fedezéséhez első sorban azon anyakönyvi (állomány-) illetőségű emberek vonassanak be, kik a 22. a) pont szerint feltétlenül visszatartandók és csak ezután az illető alakulás (ennek elválasztott része) annyi következő öregebb, egész sorozási (népf. születési) évfolyama, anyakönyvi (állomány) illetőségű legénysége, mint amennyi az átmeneti állomány eléréséhez szükséges.

Az állománytesttől helyileg elválasztott részek, (osztályok és alosztályok), melyeknek bevonása nem

lehetséges, az átmeneti állományt önállóan veszik fel. (I. 16.)

21. Az alakulás saját és idegen állomány-illetőségű legénységből állhat.

A saját állomány-illetőségű (szolgálatköteles és népfölkelésre kötelezett) legénység az, amely annak az állománytestnek anyakönyvi állományában vezetetik, amelyhez az illető alakulás tartozik, oly népfölkelő alakulásoknál, melyek póttesthez utalva nincsenek, a „saját állomány-illetőségűeknek“, azok a népfölkelésre kötelezettek, kik azon népf. kerületi parsághoz, illetőleg népf. parsághoz vonultak be, amely a népfölkelő alakulást felállította.

Idegen állomány-illetőségű legénység az, amely egy idegen állománytest anyakönyvi állományába tartozik és az illető alakuláshoz csak beosztott vagy ahhoz vezényeltetett; oly népf. alakulásoknál, amelyek póttesthez utalva nincsenek, „idegen állomány-illetőségűek“-nek azokat a népfölkelésre kötelezetteket kell tekinteni, akik nem azon népf. kerületi parsághoz, illetve népf. parsághoz vonultak be, amely a népfölkelő alakulást felállította, hanem csak beosztás, illetve vezénylés útján kerültek annak állományába; ilyenek a közös hadseregtől, a cs. kir. honvédségtől és a m. kir. honvédségtől az összes népf. alakulásokhoz beosztott, illetőleg vezényelt egyének.

Ezek szerint a legénység az alábbi vázlatban kifejezésre juttatott csoportokra oszlik.

Saját állományilletőségű, az illető alakulásnak megfelelő állampolgársággal (bh. tartományi illetőség, Tirol és Voralberg honossági jogosultság.)

I

Saját állomány-
illetőségűek.

Saját állományilletőségű, az illető alakulásnak meg nem felelő állampolgársággal stb.

II

Legénység, amelynél kétséges, hogy saját állományilletékességű-e vagy nem.

III

Állomány illetőség
kétes.

Alakulás

Legénység, amely kétségtelenül idegen állományilletőségű, azonban állományilletősége ismeretlen.

IV

Idegen állomány-
illetőségűek.

Idegen állományilletőségűek, akiknek állományilletősége ismeretes.

V

22. A hadsereg körletében tehát minden alakulás átmeneti állományát az alábbiak fogják képezni :
a) a feltétlenül visszatartandók I. csoportja ezek:

az összes tényleges szolgálatra kötelezettek, az összes állításköteles népfölkelésre kötelezettek és az egyes sorozási évfolyamok és népfölkelési születési évfolyamok legénysége a legfiatalabb tartalék (póttartalék) évfolyamtól, illetve ugyanolyan koru népfölkelési születési évfolyamtól kezdődőleg, amely annak idején kihirdetve lesz. (I. 21.)

b) az I. csoportnak — egyébként a tényleges szolgálattól elbocsátásra szánt — annyi évfolyama, amennyi az átmeneti állomány fedezéséhez még szükséges. (I. 23.)

Az átmeneti állományba e mellett beszámítandók az ideiglenesen szolgálatképtelenek (gyengélkedők), az ideiglenesen 1 hónap tartamára vezényelték, és az összes ideiglenesen szabadságoltak; kizárva vannak ebből az ezen csoportba tartozó betegek, sebesültek, betegség folytán a felülvizsgálati határozat beérkeztéig szabadságoltak és tartósan az alakuláson kívül vezényelték. (I. 32.)

23. Az I. csoport megmaradó legénysége a leszerelő állományt képezi és a II. és III. csoport legénységével együttesen lesz az állományilletékes póttesthez elszállítva.

24. A IV. csoportbeli idegen állományilletőségűek minden alakulásnál honilletőség (községi illetőség) szerint területi körletenként rendezett szállítmányokba lesznek összeállítva és a hadrakelt sereg személygyűjtő állomása (szgyá.) útján az illető terület körletében a kicserélési művelet alkalmazásával létesült gyűjtő állomásokra utbaindítva, amelyek őket azután az illetékes póttesteknek, illetve kiegészítő kerületi parancsnokságnak (népf.

kerületi (népfölkelő) parancsnokságoknak) tartoznak átadni. Utóbb nevezett parancsnokságok azután ezen legénységnek az egyes póttestekhez való beosztását külön határozványok szerint hajtják végre.

Az V. csoportbeli idegen állományilletőségek minden alakulásnál állomány (pót) testek szerint szállítmányokba lesznek csoportosítva és ugyancsak a szgyá. útján rendeltetési állomásaikra elküldve.

Ezen szállítmányokhoz — ha ez szükséges — tisztésekben megfelelő kísérszemélyzet és pedig minden 20 fő után 1 altiszt, minden 100 fő után 1 tiszt (zls) adandó.

30 emberen felüli szállítmányok az illetékes szgyá-nak jelentendők be, kisebb szállítmányok és egyes személyek a szgyá-nak átutalandók.

A további irányítást a szgyá-ok intézik. (I. 26.27.)

25. A személyi állományfelvétel alapján a hadsereg parság által meghatározott azon alakulások, amelyek az átmeneti állományt a hadseregekörletben tartoznak felvenni, ezt azonban a 20. pont szerint saját állomány-illetőségü legénység hiánya folytán felvenni nem képesek, az átmeneti állományt az összes saját állomány-illetőségekből (I. csoport), azután annyi idegen állomány-illetőségükből (V. csoport) alakítják, amennyi az átmeneti állomány fedezéséhez szükséges és pedig elsősorban a feltétlenül visszatartandókból és a többi még szükségeset, az évfolyamok visszatartására megállapított sorrendben.

A II. és III. csoport legénysége az illető leszerelő alakulás leszerelési állomására küldendő.

Ha ily alakulások lovait és anyagát a leszerelési állomásra kell elküldeni, akkor hozzájuk kísérő személyzetként a II. és III. csoport legénysége és amennyiben még szükséges, az V. csoport legénysége osztandó be. (I. 28.)

26. Ha egy olyan alakulásnál, — amely az átmeneti állományt csak a hátsó országban veszi fel, — az I. II. és III. csoportnak meglévő és mint zárt szállitmány szállítandó legénysége a lovak és anyag elszállításához nem lenne elegendő, ugy a szükséglet az V. csoportból fedezendő. (I. 28.)

27. Igen sok tábori alakulás személyzetéből az illetékes leszerelési állomáson azon békealakulás átmeneti állománya fog megalakulni, amelyből ezek keletkeztek, vagy amelyet ezeknek képezniök kell. Ilyen tábori alakulások (légjáró-, táviró-, vasut-, gépkocsi-, vonatalakulások, az árkász csapatok különleges alakulásai, mint lángvető-, kőfuró- és villanyossági alakulások, önálló fényszóró alakulások stb.) rendszerint csak az anyakönyvi állományhoz tartozó legénységgel mennek a hadsereg körletéből a leszerelési állomásra, míg a többi legénységet a szgyá-ok útján irányítják az állományilletékes póttesthez.

Az ily békealakulások átmeneti állománya a visszatérő alakulások feltétlenül visszatartandó havidijasaiból és legénységéből fog fokozatosan képződni. (I. 17.)

28. Oly alakulások, amelyek békében egyáltalán nem maradnak meg, részben a hadsereg körletében, részben a hátsó országban teljesen feloszlhatnak és személyzetük vagy mint zárt szállit-

mány, vagy a szgyá. utján az illetékes pöttesthez lesz küldve.

Ez esetben azonban a parancsnok az ügyiratokkal és az elviendő anyaggal elsősorban mindig a leszerelési lajstromban feltüntetett pöttesthez (törzsosztag, törzsintézet) tartozik elmenni, hogy állomány-, számadási- és egyéb ügyekben a későbbi megállapítások és kutatások megkönnyítve legyenek. (I. 29.)

29. Ha a tényleges szolgálatban feltétlenül visszatartandó legénység a rendszeresített átmeneti-, illetőleg keret-állományt túllépi, úgy az ily módon keletkező felesleg a rendszeresített átmeneti-, illetve keret-állományon felül számitanak, tehát el nem bocsáthatók. (I. 22.)

30. Ha az átmeneti, illetőleg keret-állomány felvételének időpontjában az egyáltalában rendelkezésre álló legénység az ezen állományok fedezésére elegendő nem volna, akkor az alakulás mindaddig a rendszeresített állományon alul marad, amíg az a felgyógyultak, hadifogságból visszatértek és hasonló fokozatos bevonulása, valamint állomány-kiegészítés utján az előirt nagyságot el nem éri. Ugyanez érvényes a későbbben beálló fogyatékoknál is. (I. 24.)

31. Az átmeneti állományokat a hátsó országban a hüm. (m. kir., cs. kir. H. M.) fokozatosan állomány-kiegyenlítés és az előrehaladó elbocsájtások által számszerint a védtörvényi szempontok szerint akként fogja rendezni, hogy a békeállomány végleges felvételénél az egyének anyakönyvi állományilletősége rendezve legyen és a békeállomány

alakítására tekintetbe jövő legénység, azaz a tényleges szolgálatra kötelezettek és esetleg az esetenkénti különös törvényes intézkedések alapján a békelétszám elérésére rendelkezésre bocsátott legénység megfelelően fel legyen osztva. (I. 10.)

B) Havidijasok. Havidijas jelölteket beszámítva.

32. A legénység számára adott határozványok általában értelemszerűen a havidijasokra is mérvadók.

Hasonlóképp mint a legénységnél az átmeneti (keret) állományok tisztekben is számszerűen lesznek meghatározva.

33. Az egyes szolgálati helyeken való alkalmazás szempontjából a következő havidijas csoportok különböztetnek meg: törzstisztek (hasonranguak), illetve törzstisztjelöltek, főtisztek (hasonranguak), — mindkét csoport tekintet nélkül a rendfokozatra — és tisztjelöltek. (I. 47.)

34. Minden egyes alakuláson belül az átmeneti állományok fedezésére a rendfokozati csoportokon belül tisztekben elsősorban a következő csoportok veendőik igénybe:

a) A feltétlenül visszatartandó havidijasok ezek: az összes hivatásos havidijasok,

az összes még tényleges szolgálatra kötelezett tartalékos havidijasok tényleges szolgálati kötelezettségük befejezéséig, amely után az a) pont utolsó bekezdésében említett havidijasok csoportjába jutnak;

általában oly tartalékos, továbbá a m. kir. és a cs. kir. honvédség, a m. kir. és cs. kir. népfőfelvétel nyilvántartásába és állomány-nyilvántartásába tartozó havidijasok, végül oly nyugállományú és

szolgálaton kívüli viszonybeli havidijasok, akik arra törekszenek, hogy a leszerelés tartamára, hosszabb időre, vagy a hivatásos állományba való átvétel végett tényleges szolgálatban továbbra is megmaradhassanak;

néhány, még meghatározandó korosztályhoz tartozó nem tényleges havidijasok, kik nem a fenti csoportba esnek, a legfiatalabb korosztálytól kezdve. (I. 46.)

b) Az illető alakulásoknak az alakulások átmeneti állományának fedezéséhez még szükséges nem tényleges havidijasai minden rendfokozati csoporton belül, az életkor szerint a legfiatalabb havidijasnál kezdve és tekintet nélkül arra, hogy a közös hadsereghez, m. kir., cs. kir. honvédséghez vagy népfölkeléshez tartoznak-e. (I. 49.)

Kivételt képeznek azonban a fontos állami és nemzetgazdasági érdekekből a legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetése után soronkívül azonnal elbocsátandó nem tényleges havidijasok és kivételes soronkívüli egyes elbocsátások, amennyiben nem a feltétlenül visszatartandók csoportjába esnek. (I. 46.)

35. Ha valamely alakuláson belül az egyes rendfokozati csoportoknál hiányok mutatkoznak, ugy ezek a más módon való kiegészítésig átmenetileg a legközelebbi alacsonyabb rendfokozati csoport legrangidősebb havidijasai által fedezendőek. (I. 50.)

36. Ha az átmeneti állomány 34. a) pont szerint feltétlenül visszatartandó havidijasok által lenne lépve, akkor ezen alakulás további intézkedésig havidijasokban a rendszeresített átmeneti állományon felül marad. (I. 48.)

Ha az átmeneti állomány az alakulás összes havidijasainak bevonása által sem fedezhető, ugy az alakulás a rendszeresített állománylétszámon alul marad. (I. 51.)

37. Ezen fölöslegek és fogyatékok idővel a katonai központi hatóságok által megparancsolt állomány kiegyenlítések, illetve felgyógyultak, vezényeltek, hadifogságból visszatértek stb. bevonulása által fognak kiegyenlítődni.

38. A hadseregkörletben az átmeneti állományok fedezésére nem alkalmazott összes havidijasok a leszerelő állományokkal jutnak a póttestekhez, ahol az idevágó szabályok szerint kezeltenek.

39. Oly alakulások havidijasai, melyek a hadsereg körletében feloszlanak vagy, állományukban esőkentetnek, amennyiben szükséges, elsősorban a hadseregkörletben végrehajtandó leszerelési munkálatokra a magasabb parancsnokságok rendelkezésére állanak és nélkülözhetőségük szerint állományilletékes póttestükhöz, nyilvántartó hatóságukhoz vagy a katonai központi hatóságok utasításai szerint a hátsó országba küldendőek, ahol a további eljárás következni fog. (I. 56.)

VI. Elbocsátások.

A) Legénység.

40. Elbocsátó helyek általában a következők;

a) A póttestek, törzsosztagok, törzsintézetek a saját állományhoz tartozó szolgálatkötelesek és népfölkelők részére.

b) A közös hadsereg, a m. kir. és a cs. kir. honvédség kiegészítő kerületi parancsnokságai, de

csak azon szolgálatköteles és népfölkelők részére, kiknek közöshadseregbeli, m. kir., illetve cs. kir. honvédségbeli állomány (anyakönyvi) illetősége kétségtelen, azonban illetékes anyakönyvi állománytestük ismeretlen, vagy meg nem állapítható.

c) A m. kir. népfölkelő-, illetve a cs. kir. népfölkelő kerületi parancsnokságok mindazon népfölkelők részére, akik a közös hadsereg, m. kir., illetve cs. kir. honvédség anyakönyvi állományába nem tartoznak.

Ez alóli kivételek külön intézkedésekben vagy a leszerelési utasításokban (függelékeiben) lesznek kihirdetve. (I. 33.)

Elszigetelt legénységet szintén csak a fent nevezett helyek bocsáthatják el. A hadrakelt sereg körletéből minden közvetlen elbocsátás tilos. (I. 34.)

Jogosulatlanul, vagy tévedésből időelőtt elbocsátott legénységi állományu egyének rendszerint ismét behivandók lesznek, hacsak évfolyamuk időközben már el nem bocsáttatott, vagy a legrövidebb időn belül el nem fog bocsáttatni. A soronkívüli elbocsátásban hibásak felelősségre vonandók. (I. 39.)

41. Egyrészt, hogy a különböző, már leszerelt alakulásoknál a visszatartott évfolyamok tekintetében a nagy egyenlőtlenések kiegyenlítettessenek, másrészt, hogy az elvezényelt (elkülönített) legénység elbocsátása némileg szabályoztassék, azon időpontok, melyekig a tényleges leszerelési parancs beérkezte után bizonyos évfolyamokat — a legidősebbtől kezdve — el kell bocsátani, a leszerelés folyamán lesznek kihirdetve. (I. 38.)

42. Azon időponton túl, amikor a vissza nem tartandó legénység elbocsátása történik, a legénységet csak kivételesen lehet a feltétlenül szükséges visszatartás legszigorubb elbírálása után az előjáró katonai (honv. kerületi, Landwehr) parancsnokságoknak való utólagos bejelentés mellett az alakulás parancsnoka által visszatartani. Az előző fejezetben említett határidőn túl legénység csak a hüm. illetve a m. kir. honv. Minister vagy cs. kir. honvédelmi ministerium határozatának idejekoráni kikérése után tartható vissza. (I. 40.)

Az elbocsátásra kerülő mesteremberek és egyéb minősített egyének pótlása tehát idejekorán vezetendő be.

Ilyen egyéneknek az utolsó leszerelési napon tuli imperativ visszatartása a törvény szerint ki van zárva. Ez esetben a meglévő szükséglet az esetenként kiadandó külön rendelkezések szellemében a nem tényleges viszonyba helyezendő egyének szerződéses felvétele által fedezendő. (I. 40.)

43. Legénységi egyéneknek önkéntesen kért meghagyása az elbocsátási határidőn túl, munkahely elnyerhetése céljából, 3 havi időtartamra megengedhető. (I. 41.)

44. Azon hadköteleseknek, kik állítási kötelezettségüknek eleget tettek, a tényleges szolgálatnak egy év tartamára leendő önkéntes folytatását törvényileg kell lehetővé tenni.

B) Havidijasok.

45. Azon havidijasok, kik nem tartoznak a feltétlenül visszatartandók csoportjába és az átmeneti

állományok fedezésére nem szükségesek, elvileg a hátsó országban kerülnek elbocsátásra és pedig életkor szerint akként, hogy az elbocsátás minden alakuláson belül minden rendfokozati csoportnál a legidősebb havidijasról kezdve történjen. (I. 54.)

46. Az elbocsátásra hivatva vannak:

A póttettek (törzsosztagok, törzsintézetek) a hozzájuk tartozó csapattestekhez (intézetek) az elbocsátás idejében beosztott összes havidijasokra vonatkozólag, tekintet nélkül az illető csapattesthez (intézet), közös hadsereghez, m. kir., cs. kir. honvédség vagy népfölkeléshez való tartozandóságukra, továbbá azon saját anyakönyvi állományhoz tartozó havidijasokra vonatkozólag, kik nincsenek csapattestnél (intézetnél) beosztva;

a hátsó országnak a háboru előtt volt tartózkodási illetőségű nyilvántartó hatóságai az egy állománytesthez sem tartozó és csapattestnél (intézetnél) be nem osztott havidijasokra vonatkozólag. (I. 55.)

47. A meghatározott korosztályok elbocsátására, jogosulatlan elbocsátásokra, havidijasoknak az elbocsátási határidőn túli visszatartására stb.-re vonatkozólag a legénységre mondottak érvényesek. (I. 60—62.)

VII. Különös határozványok.

48. Oly felmentettek, kiknek felmentése a leszerelés alatt lejár, csak az esetben kötelesek tényleges szolgálattételre póttestükhöz bevonulni, ha azokhoz az évfolyamokhoz (korosztályhoz) tartoznak,

amelyek a leszerelés alatt tényleges szolgálattételre okvetlen visszatartandók.

Oly felmentettek, akik a leszerelés alatt elbocsátásra kerülő évfolyamokhoz tartoznak, akkor sem hivandók be tényleges szolgálattételre, ha felmentésük lejártának időpontjában évfolyamuk esetleg még nem bocsáttatott volna el.

A bizonytalan időre engedélyezett felmentések időelőtti érvénytelenítése a leszerelés alatt általában nem fog megtörténni. Esetleg még tényleges szolgálatra kötelezett felmentetteknek csak a leszerelés befejezése után kell bevonulniok. (I. 68.)

49. Szabadságolás:

A legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetése napjáig a szabadságok a jelenleg érvényes határozványok szerint engedélyezhetők. Ezen naptól kezdve, tekintettel a katonai fegyelemnek a leszerelés alatt is föltétlenül szükséges legszigorubb fentartására és mert a nagyszámu szabadságolt szállítmány besorolása a leszerelési szállítmányok elirányítását tetemesen késleltetné, a leszerelés alatt szabadságok a hadsereg körletből egyelőre nem engedélyezendők.

Kivételeknek csak a legsürgösebb esetekben lesz helyük (haláleset, legközelebbi hozzátartozók súlyos megbetegedése és a létkérdést fenyegető fontos ügyek), amelyeknek szükségessége mindég a legnagyobb szigorral vizsgálandó meg. A legénység ezen határozványokról ismételten és behatóan kioktatandó.

Azon legénységnek, kiknek a legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetése napjáig szabadság engedélyezettett, amely szabadság azonban ez időpontig

még nem járt le, szabadságuk lejártakor, illetve időelőtti önkéntes bevonulás esetében póttestükhöz kell bevonulniok és pedig az I., II., III. és V. csoportba tartozó legénység az állomány illetékes póttesthez, a IV. csoporthoz tartozó legénység azon katonai területi körlet gyűjtőállomására, melyben az illető ember községi illetőséggel bír.

A legénység ez iránybani utasítása az adott időpontban a szabadságolási igazolványba felveendő lesz. (I. 69.)

50. Hogy minden havidijas és legénység a leszerelés befejeztének időpontjáig a reájuk érvényes kötelemekekről tájékozva legyen, a havidijasok és legénység számára egy tájékoztató adatik ki. (I. 70.)

51. Az elszállítás sorrendjénél általános alapelvül szolgáljon, hogy először a csapatok és csak azután a vonat és intézetek szállíttatnak el.

Az alakulások készenlétbe helyezése általában gyalog h. o.-ként (lovashadosztály és önálló dandár) történik. Ezenfelül az elszállításnál különös közgazdasági érdekekre, továbbá a monarchia mindkét államának, valamint Bosznia és Hercegovina, a közös hadsereg, a cs. kir. Landwehr, a m. kir. honvédség, a cs. kir. és m. kir. népfölkelés lehető legegyszerűbb figyelembe vétele lesz irányadó. (I. 80.)

52. A legénység elbocsátása, ahol csak lehetséges ünnepélyes módon menjen végbe. (I. 73.)

53. Hadifoglyok:

A hadifoglyok kicserélésénél, — bárha ez már a leszerelés alatt kezdődik meg — huzamosabb

idővel kell számolni. Ennek következtében az ellenséges országból hazatért hadifoglyok különösen a leszerelés első időszakában, a különféle számvetéseknél, számításba nem veendőek.

A hadifoglyokkal való további eljárásra, illetve ezek átvételére, gyűjtésére, osztályozására különös utasítások lesznek kiadva. (I. 83.)

VIII. Egészségügyi intézkedések.

54. A hadrakelt seregtől távozó összes szállítmányok a hadseregkörletben, — amennyiben lehetséges közvetlen az elszállítás előtt — megfürdetendők és megbízhatóan tetvetlenítendők, e mellett a ruházat és egyéb felszerelési tárgyak alaposan megtisztítandók és fertőtlenítendők. Új fehérnemű és ruházat ennél nem adandó ki.

55. Az elindulás előtt minden szállítmány megfigyelés alá veendő (14 napi tartam). Ez a zárt alakulásoknál az első tényleges leszerelési naptól, gyűjtőszállítmányoknál csak a teljes egyesülés napjától kezdődőleg történhetik.

Ezen vesztegzári tartamot (megfigyelési időt) csakis az alakulás és az illető vidék általános kedvező egészségügyi állapotánál a magasabb parancsnokságok szállíthatják le 5 napra.

Ezen határozványok különösen a soronkívül elbocsátandók gyűjtőszállítmányainál fognak alkalmaztatni.

56. Minden második napon orvosi szemle tartandó, melynek eredménye különleges kimutatások

szerint rögzítendő és az alakulás parancsnoka, valamint a vizsgáló orvos által aláírandó.

Az összes valamely heveny nemibetegségben és ragályos bőrbajban szenvedő egyének kiválasztandók és az illetékes nemibeteg kórháznak, a heveny trachomások a meghatározott gyűjtőhelyeknek adandók át. Személyek lappangó syphilissel, idült maláriával és a gümőkórgyanusok a szállitmányokkal küldendők a mögöttes országba, de ezek az osztályozás, valamint a további eljárás megkönnyebbitése céljából a kimutatásokban különösen feltüntetendők lesznek.

57. A legénység érintkezését más osztagokkal és a polgári lakossággal lehetőleg korlátozni kell. A legénység kioktatása arra nézve, hogy otthonukba való gyors hazatérésük lényegesen függ az egészségügyi parancsok szigorú betartásától, a megfigyelés végrehajtását meg fogja könnyíteni.

58. Ha a megfigyelési idő alatt semmi heveny fertőző betegség esete sem fordul elő, úgy a szállitmány a megfelelő bejelentés után a hadsereg körletéből elmehet. Ellenkező esetben a vesztegzári megfigyelés az erre hivatott magasabb parancsnokság döntése szerint a H-11 (a hadseregnél N-25) szolgálati könyvben és a kiütéses typhusra vonatkozó utasításban meghatározott időtartamra átváltoztatható vagy a megfigyelés tartama meghosszabbítható.

Minden bebizonyult cholera, kiütésesláz, váltóláz, himlő, vörheny, kanyaró esetén az egész szállitmányt feltétlenül vesztegzár alá kell helyezni.

59. A magasabb parancsnokságok gondoskodjanak arról, hogy lehetőleg minden zárt vasuti szállitmányt egy orvos kísérjen.

60. Ha a vasuti szállítás alatt valamilyen heveny fertőző betegség esetei lépnének fel, úgy a betegek lehetőleg elszigetelendők és meghatározott helyeken egészségügyi intézeteknek adandók át.

61. A gyalog menetekben való visszairányításoknál minden egészségügyi előgondoskodás fokozottabb mértékben történjen és a legszigorubban ellenőriztessék. Ennél különösen kiemelendő: az átvonuló területek egészségügyi és ivóvíz viszonyairól való állandó tájékozódás, a hullák célirányos és megbízható eltakarítása, az árnyékszék fertőtlenítése és betemetése a meglévő hasznavehetetlen anyag elégetése, a szállások és istállók kitisztítása, esetleg fertőtlenítése közvetlenül a csapatok és a vonat által történő elhagyás előtt.

Egyebekben a H-11 és H-10 (hadseregnél N-25 és E-52) jelzésű szolgálati könyv határozványai mérvadók.

62. A hadrakelt seregtől a béke és leszerelési állomásokra való utazás, vagy gyalogmenet alatt a szállitmányok meghatározott helyeken egészségügyi rendőri szempontból rövid orvosi felülvizsgálásnak vetendők alá.

63. A szállitmányoknak a béke illetve leszerelési állomásokra történt beérkeztével egy második tetvetlenítés és egy szigorú orvosi megvizsgálás különös parancsok szerint hajtatik végre.

IX. A személyi leszerelés körülbelüli lefolyásának vázolója az egyes alakulásoknál a hadseregkörletben. (I. 1. számú melléklet.)

64. A béketárgyalások idején előreláthatólag beálló hadműveleti szünet bizonyos előmunkálatok keresztülvitelét fogja lehetővé tenni, melyek azonban csakis külön parancsra kezdhetők meg.

Ez személyi tekintetben abból fog állani, hogy az alakulások áttekintést szereznek arról, hogy mely személyzet kerül a megállapított határozványok értelmében az elbocsátandók csoportjába és mely személyzetet kell a leszerelés alatt visszatartani. (Személyi állomány felvétel.)

Ennek megállapítása végett a tábori alakulások és az illetékes pöttestek között szoros írásbeli érintkezés fejlődik ki.

Az alakulások már most és folytatólagosan gondoskodjanak arról, hogy közvetlenül a legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetése után a 14. pont szerint soron kívül elbocsátandó személyek minél hamarabb elbocsáthatók legyenek. Hasonlóak érvényesek a második korosztályba tartozó legénység rövid időn belüli elbocsátásának előkészületére is, amelynél különösen az ezen emberek szabadrá tévését szolgáló intézkedésekre, esetleges igénylések és megfelelő pótlások beosztása által kell tekintettel lenni.

Az oly pótlások esetleg szükséges kiképzését, valamint olyanokét, melyek egyáltalában az elbocsátásra kerülők helyére jönnek, legkésőbb ezen idő alatt meg kell kezdeni.

Azon személyzet, mely különös határozványok értelmében a póttest kiegészítésére átadandó lesz, kiválasztandó.

65. A leszerelés kezdetét általában Ő Felsége által az annak idején kibocsátott Legfelsőbb leszerelési parancs fogja meghatározni.

Ugyanezen időpontban egy rövid utasításra az összes a már névszerint, fontos állami és közigazgatási érdekekből, kiválasztott soron kívül elbocsátandó személyek, kik előzőleg már megfelelő igazolványokkal láttatnak el, a hadseregek személygyűjtő állomásai útján elbocsátás végett minél gyorsabban a mögöttes országba küldendők.

Egyidejűleg különleges határozványok alapján a katonai szolgálatban álló hivatásos tengerészek (hajógyár-alkalmazottak) szerződötetés végett még a tényleges szolgálatból való elbocsátásukat megelőzőleg bizonyos meghatározott kikötő városba küldendők.

Különleges parancsok alapján lesz továbbá egy meghatározott időpontban az alakulásoknál beosztott 2. korosztályhoz tartozó népfölkelő legénység — esetleg pótlás ellenében — szabaddá teendő és vagy az alakulástól közvetlenül, vagy pedig a személy gyűjtő állomások által elküldendő.

Azonkívül különleges intézkedések alapján a soron kívüli egyes elbocsátások kivételesen és különös méltánylást érdemlő esetekben mindenkor engedélyezhetők.

Szabadságok — különös esetek kivételével — a leszerelés tartama alatt egyelőre beszüntetendők.

Minden alakulás gondoskodik — esetleg a magasabb parancsnokságok esetenként kiadott paran-

csai alapján — a köteléknek rendezését (ideiglenesen elválasztott, elérhető részeknek, a hadsereg körletben levő menetalakulások és egyéb pótlások, vezényelték bevonásával stb.) a béketagozódás felvételének előkészítését, az átmeneti- és leszerelő állomány összeállítását, valamint a IV. és V. csoportba tartozó katonai személyeknek az annak idején a személy gyűjtő állomásokra való átadását célzó szükséges intézkedések megtevéséről.

A 8. a) pont szerint az állomány ügyek részére meghatározott közvetítő tiszt esetleg az illetékes póttest kiegészítésére kiválasztott egyéb személyzettel a póttesthez küldendő.

66. A leszerelés megkezdésére a tényleges parancsot és ezzel egyidejűleg az őt megillető leszerelési lajstrom kivonatát minden alakulás kellő időben megkapja. Ezen időponttól kezdve az alakulásnak a gyorsan bekövetkező szállítással számolni kell.

Az első tényleges leszerelési nappal általában az alakulás megfigyelése kezdődik.

Az alakulás elérhető részei, vagy személyzete bevonultatandó.

Ha az alakulás azután az átmeneti állományt még a hadsereg körletben felveszi, úgy a béke alakulás minden a helyileg egyesített részei számára az átmeneti állományra tekintetbe jövő személyzettel alakítandó meg és a leszerelő állomány, valamint a II.—V. csoportához tartozó nélkülözhető legénység kiválasztandó.

Ha az átmeneti állomány csak a leszerelési állomáson vétetik fel, úgy csakis IV. és V. csoporthoz tartozó nélkülözhető legénység választandó ki.

Mindkét esetben azután ez említett utolsó két csoporthoz tartozó legénység a meghatározott határozványok szerint az illetékes személy gyűjtő állomásra, illetve ennek kirendeltségéhez küldendő.

Ha az alakulás a hadsereg körletben lesz felosztatva, úgy az esetleg más alakulás számára átadandó legénység ehhez, a legénység maradéka pedig az esetenkénti utasítások szerint a személy gyűjtő állomásokra küldendő.

Az összes legénység egy beható orvosi vizsgálatnak vetendő alá (fertőző és nemi betegek kiválasztandók és átadandók.)

Végül a személyzet lehetőleg közvetlen az elszállítás előtt tetvetlenítendő és megfürdetendő.

Azután történik a szállitmány (menet) készült-ségének bejelentése.

A béke, illetve a leszerelés állomásra történő szállításnál (menetnél) meghatározott állomásokon a szállitmányok egészségügyi rendőri szempontból rövid orvosi átvizsgálás alá fognak vonatni.

A haza-szállítás (menet) alatt a szállitmányok szükség esetén azon illetékes hadsereghez (kat. főkormányzósághoz), illetve a hadrakelt sereg körletén kívül az illetékes katonai (hadtest), illetve honvéd kerületi parancsnoksághoz lesznek utalva, amelynek területén vannak.

Minden szállitmánynak a béke, illetve leszerelési állomásra való beérkezte után, katonai alárendeltségére a leszerelési lajstrom kivonatában feltüntetett békebeosztás lesz mérvadó.

Anyagi rész.

X. Az anyagi leszerelési alapelvek jelentősége és célja.

67. A katonai igazgatás tulajdonában lévő javaknak a leszerelésnél történt, helyes és célirányos értékesítése, egyrészt a hadsereg teljes anyagi felkészültségének biztosítására, másrészt pedig a közgazdaság és a béke ipar felvirágoztatására, nagy jelentőséggel bír.

Ennél alapelvül szolgáljon az, hogy a legjobb anyag a katonai igazgatás felkészültségére a szükséges mennyiségben visszatartandó, a fennmaradó rész pedig más célokra bocsátandó rendelkezésre.

Ez által a nyersanyag hiányon is, mely a béke viszonyok kezdetekor a közgazdaságra és iparra súlyos teherként nehezedik, némileg segítve lesz.

Ez okból mindennemű anyag elfecsérlést, pazarlást, elpusztítást, vagy elrejtést, esetleg a benső gazdasági készletek összegyűjtése céljából is, — szigorú rendszabályokkal kell megakadályozni. Minden kihágás bíróságilag torlandó meg. (I. 129.)

68. A hadrakelt sereg anyagi leszerelésénél a fő feladatok a következők:

a) A hadrakelt seregnél levő készletekből, amennyiben lehetséges — a meghatározott hadianyagállományra való kiegészítés — mindazon ala-

kulásoknál melyek békében megmaradnak, továbbá amelyek a mögöttes országba való beérkezés után feloszlatnak ugyan, készletük azonban ott vagy elraktároztatik, vagy pedig — a katonai igazgatás tulajdonába maradván — a lakosság használatára kiadatnak; ezért minden hadsereg körleten belül anyagkiegyenlítést kell végezni ;

b) a javításra szoruló anyag helyreállítása, amennyiben ez a hadsereg körletben lehetséges ;

c) minden felesleges és pedig úgy az alkalmas, mint hadihasználatra alkalmatlan és egyáltalában még értékesíthető, tehát látszólag a legértékesebb anyag gyűjtése a hadsereg anyaggyűjtőhelyekre, ahonnan a további értékesítés részint a katonai igazgatás céljaira, részint más célokra az ezen célból szervezett hadianyagértékesítő hivatal által fog történni.

69. Az összes anyag a következő csoportokra osztandó szét: (I. 132.)

I. Lovak, málhásállatok, kutyák és egyéb igazvonó állatok, végül az országos járművek és szerszámzatok :

II. a) a fegyverzetügy tárgyai (löveg, aknavető stb.);

II. b) a lőszerügy tárgyai;

III. az árkászügy tárgyai;

IV. az utászügy tárgyai;

V. a vasutügy tárgyai;

VI. a távbeszélő- és táviróügy tárgyai;

VII. a gépkocsi-, légi jármű- és fényszóróügy tárgyai ;

VIII. a vonatügy tárgyai, az országos járművek és szerszámzat kivételével;

IX. az egészségügy és állategészségügy tárgyai;

X. a hadbiztosság ügykörébe tartozó tárgyak (ruházat, felszerelés, élelmezés, vágóállatok stb., valamint az összes egyéb, a többi csoportokban meg nem jelölt tárgyak);

XI. a gépüzemügy tárgyai, amennyiben azok más csoportokba nem tartoznak;

XII. a magasépítésügy tárgyai;

XIII. a nyomtatványok és irodai anyagok (ide tartoznak az írógépek is);

XIV. művészi és muzeális tárgyak.

70. Hadianyagállomány, gyakorlóanyag.

Az egyes alakulások hadianyag (ló-, jármű) állománya, valamint azon anyag, amely az átmeneti állományhoz osztandó be, továbbá a gyakorlóanyag állománya a leszerelési utasítás megfelelő függelékeiből lesz kivehető, vagy másféleképen lesz kihirdetve.

XI. Az anyagi leszerelés általános lefolyása.

A) A hadrakelt seregnél.

71. Az előkészítési idő alatt a hadrakelt seregnél levő összes anyagkészlet hiánytalan megállapítása céljából az összes alakulások által — ugy az első vonal körletében, mint a hadtápkörletben — mindenekeelőtt egy kellálladék veendő fel és az anyag nyilvántartás átvizsgálendő, esetleg helyesbitendő. A kellálladék felvétel nem-

csak a fegyverzet és felszerelésre stb., hanem az alakulásoknál és körletükben levő összes, egyáltalában még értékesíthető készletre, tehát a beépített anyagra is terjedjen ki. (I. 136.)

72. Az anyagkészletek bizottsági osztályozása minden alakulásnál

hadihasználtra alkalmas és

hadihasználtra alkalmatlan anyagra, különleges határozványok szerint, veendő keresztül.

Hadihasználtra alkalmas az új, és az olyan anyag (a rendes hadi felszereléshez tartozó, vagy e helyett előírt póanyag), amely helyreállítást nem igényel, vagy a csapat eszközeivel karba helyezhető; minden egyéb anyag hadihasználtra alkalmatlannak tekintendő. (I. 136.)

73. Az osztályozás alkalmával az anyag a hadianyagállomány és az előírt gyakorló készlet számára kiválasztandó és előjegyezendő.

A hadianyag állomány számára csak hadihasználtra alkalmas, a gyakorló készletek számára a lehetőséghez képest hadihasználtra alkalmas anyagot kell kiválasztani. (I. 136.)

74. Az anyagállományokban ekként mutatkozó fölösleg és hiány megállapításának eredményét, valamint egyáltalában a kellálladék felvételét, egységes minták szerint a hadosztály (önálló dandár), illetve a hadsereg (önálló hadtest) parancsnokságnak kell jelenteni. (I. 136.)

75. A helyreállításra szoruló és hasznavehetetlen anyag elszállítására, valamint új és helyreállított anyag kiutalására az eddig érvényes hatá-

rozványok ezen időszakra is mérvadók maradnak. (I. 135.)

76. A leszerelés alatt fokozott mérvben vissza-özönlő fölös számú használható, hasznavehetetlen és ócska anyag gyűjtésére a magasabb parancsnokságok által különleges utasítások lesznek kiadva és anyaggyűjtőhelyek (a. gy. h.) felállítva.

Ezen célból a hadosztályoknál (önálló dandárok-nál) a gazdasági hivatalok a hadosztály (önálló dandár) körletben levő mozgó pótintézetek bevonásával a 69. pont szerinti anyagsoportosításnak megfelelően lesznek kibővitve.

Ezen szervezet kötelessége a beszolgáltatott anyagot rendezni és esetleg helyreállítani, valamint a hadihasználatra alkalmas anyagot az előjáró parancsnokságok utasításai szerint az egyes alakulásoknak kiadni.

A hadseregek, önálló szállásmesteri hivatalok stb. hasonló célból és ugyanazon csoportokkal bíró hadsereg-anyaggyűjtő-helyeket (A. M. S. St.) fognak felállítani. Anyagfelvételezés és anyagbeszolgáltatás tekintetében a hadsereg-anyag-gyűjtő-helyekhez a gazdasági hivatalok és külön utasítások szerint különböző, hadseregnek közvetlen alárendelt alakulások is lesznek utalva.

Nagyobb javításokat és helyreállításokat is csak ezen nagyobb gépezetekkel ellátott hadsereg-anyaggyűjtőhelyeken lehet végezni. (I. 130—132.)

77. A legfelsőbb leszerelési parancs kihirdetésétől az első tényleges leszerelés napig terjedő időben az alaku-

lások a leszerelés előkészületeit folytatják és magasabb parancsnokságok esetenként kiadott parancsai szerint a hadihasználatra alkalmatlan és egyéb már nem szükségelt anyagot az anyaggyűjtő helyeknek leadják. Amennyiben ezen idő alatt lehetséges és keresztülvihető, az anyagkiegyenlítés a csapattesten (alakuláson) belül bevezethető, illetve megkezdhető. (I. 136.)

78. Miután a tényleges leszerelési parancs valamely alakulás számára megjelent, első sorban törekednünk kell, hogy az a teljes hadianyagállományt felvegye, melynek kiméretére a leszerelési utasítás egyes függelékei lesznek irányadók. (I. 137.)

Csapatparancsnokok (intézetek parancsnokai stb.) ezen célból — amennyiben ez még nem történt meg — a csapattest (intézet stb.) egyes alosztályai között elsősorban az anyagkiegyenlítést rendeljék el, illetve ezt tökéletesítsék; a még hiányzó anyagot pedig a csapattestek és a tekintetbe jövő önálló alakulások a hadosztály (önálló dandár) parancsnokságnál, a hadsereg (hadtest stb.) közvetlen alakulásai a hadsereg (önálló hadtest stb.) parancsnokságnál igényeljék.

A hadosztály (önálló dandár) parancsnokságok az egyes alakulások álladék jelentései és anyagigénylései alapján az anyag kiegyenlítéséről a hadosztályon (önálló dandáron) belül gondoskodnak, amennyiben az alakulások anyagállományának kiegészítésére más alakulások fölös anyagát, vagy a gazdasági hivatal megfelelő anyagát utalják ki. (I. 137.)

79. Az anyagállományok további kiegészítése azután oly mérvben fog történni, amily mérvben a hadosztály (önálló dandár) parancsnokságok igénylései alapján az előljáró hadsereg stb. parancsnokságok anyagot utalnak ki. (I. 137.)

80. A hadsereg (hadtest stb.) parancsnokságok közvetlen alakulásait anyagállományaik kiegészítése tekintetében a hadsereg (önálló hadtest stb.) parancsnokságok, vagy valamely hadosztály (önálló dandár) parancsnoksághoz utalják, vagy pedig a szükségeselt anyagot a hadsereg (hadtest stb.) intézkedései alapján a hadseregekörletben feloszló alakulásoktól, illetve közvetlenül a hadsereg-anyag-gyűjtőhelyektől kapják. (I. 137.)

81. Alakulások, amelyek a hadsereg körletben kerülnek felosztásra, összes anyagkészletüket illetékes magasabb parancsnokságaik intézkedései szerint, vagy állománykiegészítés végett valamely más alakulásnak, vagy az anyag-gyűjtő helyeknek tartoznak átadni. (I. 137.)

82. Az anyagállományok megtörtént kiegyenlítése után, valamennyi alakulásnál, — a mögöttes országba történő elszállításuk előtt, — egy magasabb parancsnok anyagi szemlét fog tartani, és az anyagállományokat felül fogja vizsgálni. (I. 137.)

83. Mindennemű készletnek biztonságba helyezése, megőrzése, jókarbantartása, illetve telepeknek, építményeknek, stb. lebontása és biztonságba helyezése, a magasabb parancsnokságok parancsai szerint fog történni. (I. 137.)

B) A leszerelési, illetve békeállomásra való beérkezés után (I. 138.)

84. A leszerelési, illetve békeállomásra történt beérkezés után az állománytestek hadianyagállományait a póttesteknél netán meglevő készletek bevonásával a teljes állományra kell kiegészíteni és a hadrakelt seregtől visszahozott selejtes anyagot lehetőleg jobbal pótolni.

A megmaradó készletekből lesznek azután a gyakorló készletek összeállítandók.

A hadi- és gyakorlóanyag állományban mutatkozó hiányok az előjáró katonai területi (honvéd kerületi) parancsnokságoknak lesznek kimutatandók, melyek a pótlást a raktáraikból és gyűjtőhelyeikről elegendelik, vagy az igénylést továbbítják.

Az állománytesteknél ezek után mutatkozó összes számfölötti anyagot az illetékes raktárakba és gyűjtő helyekre kell beszolgáltatni.

85. A leszerelési munkák befejezését az anyag- elraktározás végett való nagymérvű helyreállítására, és a pótkészletek elraktározása fogja képezni.

XII. Részletes határozványok.

A) Általános rész.

86. A XI. fejezetben vázolt anyagi leszerelés mikénti lefolyása általában az összes anyagcsoportok számára hasonló lesz.

A részletes határozványok, valamint a mérvadó szolgálati könyvek feltüntetése minden anyagcsoport

részére a leszerelési utasítás függelékeiből lesz kivethető.

B) Lovak és országos járművek.

87. A lovak értékesítésének nagy fontossága miatt a különlegesen elrendelendő, s az annak idején felveendő ló- és országos jármű állományokra vonatkozó intézkedések fölötti tájékoztatás végett a hadrakeft seregnél e téren foganatosítandó legfontosabb leszerelési tevékenységek kivonatosan vázolattnak:

88. Az előkészítési idő alatt:

a) Az összes alakulások számára egyidejűleg meghatározott időpontban az összecserélés megakadályozása és az elveszett lovak kinyomozásának megkönnyítése végett az összes kincstári és tulajdon lovak (az utóbbiak az elülső patán) bélyeggel látandók el, egyidejűleg a ló és jármű nyilvántartás felülvizsgálendő és esetleg kiegészítendő. Az összes lovak bélyegzésének napja, valamint az alkalmazandó bélyeg idejekorán lesz kihirdetve. (I. 92., 93., 120.)

b) Amennyiben különös nehézség nélkül lehetséges, megállapítandó, hogy mely vállalkozó lovak lesznek a leszerelés alkalmával a háború előtti vállalkozóiknak visszaadva, amelyekről azután az alakulások az illetékes póttesthez jegyzéket küldenek be. (I. 96.)

c) Az összes lovak és országos járművek alkalmazhatóságának és eredetüknek megállapítása végett az egész ló és országos jármű anyag osz-

tályozását a magasabb parancsnokságok által erre külön kirendelt osztályozó bizottságok foganatosítják, ezen bizottság a hadrakelt seregnél lesz összeállítva és előzetesen feladatuk végzésére egységesen iskolázva. A bizottsági osztályozáshoz a parancsnokok, illetve a lóügyek vezetésével megbízott közegek bevonandók. (I. 94., 121.)

Ehhez minden alakulás, mely a leszerelés alatt nem oszlik fel, az ezen időpontban lezárandó „ló-előjegyzés“ alapján egy lóállomány könyvet készítsen, amelyben a lóosztályozás eredménye is bevezetendő. Ez a többi alakulásoknál a tovább vezetendő ló-előjegyzésekben történik. (I. 95.)

d) A saját tiszti háta lovak pótlását és felfrissítését célzó ló kiválasztás, valamint a leszerelés alatt felveendő átmeneti állományra alkalmas lovak és országos járóművek kiválasztása minden alakulásnál megtörténjék.

Az első intézkedés célja, hogy a békében lovasított havidijasok kifogástalan lovasítására alkalmas lovakat biztosítsunk. Ezen lovak külön előjegyzendők, és a leszerelés alatt a leszerelési utasítás részletes határozványai szerint az igényjogosultaknak részben pénzért, részben ingyen adandók át.

Ennél első sorban azon havidijasok jönnek tekintetbe, akik a havidijasok lovai számának csökkentését célzó hadsereg főparancsnoksági (Q. Nr. 10, 673 res. von 1917., honvéd: 5.468/Eln. 12. — 1917.) rendelet alapján lovukat annak idején önként a katonai igazgatás rendelkezésére bocsátották, azután olyanok, akiknek a háboruban tönkre ment lovak pótlására igényük van, végül bizonyos fel-

tételek mellett a silány és hadi használatra alkalmatlan tiszti háts lovakat jó lovakkal lehet kicserélni. (I. 97.)

Az átmeneti állomány számára mindazon alakulásoknál, amelyeknek ezen állományt fel kell venniök, a csapatparancsnokok (hasonranguak) önálló osztályok parancsnokai, illetve lehetőleg az előljáró parancsnokságok által kijelölt hozzáértő tisztek, a saját állomány legjobb lovait és országos jároműveit kiválasztják. Számításba jönnek a 4—12 éves korosztály lovai: alkalmasságukra nézve a C-5 (közös hadsereg C—7) jelzésű szolgálati könyv határozványai mérvadók. Oly lovak melyek öregebbek, mint 12 év, egész 15. évig csak kiváló alkalmasság esetén választandók ki.

A vállalkozó lovak és a kiválasztott tiszti háts lovak az átmeneti állományra nem jönnek tekintetbe.

Az átmeneti állomány számára az országos jároművek kiválasztásánál első sorban az alakulásoknál levő egységes típusu kincstári országos jároművek és csak azután az egyéb országos jároművek jelölendők ki. (I. 122.)

e) hogy megbízható támpontokat nyerjünk arra nézve, hogy a különféle csoportokból mennyi ló áll a hadsereg körletben végrehajtandó lókiegyenlítés rendelkezésére, egy lószám-lálás veendő keresztül. Ehhez mindazorr alakulások, melyek állományaikban lovakat vezetnek, egy meghatározott napra alapított állomány áttekintést terjesztenek elő, az előljáró hadosztály- (önálló dandár) parancsnokságokhoz, illetve a hadseregparancsnokságokhoz.

A leszerelés alkalmával a hadsereg körletben tényleg felveendő loállományt a lószámlálás alapján a hadseregfőparancsnokság fogja egységesen meghatározni és kihirdetni. (I. 102.)

89. A leszerelés és helyreállítási idő alatt:

a) A tényleges leszerelési parancsnak az egyes alakulások részére való kihirdetése után a 77. 78. és 79. pontok szerint egy ideiglenes ló és országos járómű kiegyenlítés lesz végrehajtva. (I. 103. 124.)

Ennél tekintetbe kell venni, hogy a nehéz hámos lovak főleg tüzérségi alakulásokhoz legyenek beosztva. Sok alakulásnál a közönséges hámos lovakban mutató hiány kis lovak beállítása által lesz fedezve.

Az országos járóműveket tekintve, kiemeltetik, hogy amennyire lehetséges az országból beállított országos járóművek és pedig első sorban azok, melyek különleges célokra (lőszer, iroda, személykocsi stb.) osztattak be, kincstári egységes típusok ellenében cserélendő ki.

b) Az állati ragály megakadályozását célzó különleges állategészségügyi rendszabályok a leszerelési utasításban fel lesznek véve és általában egyezni fognak a már kiadott „különleges állategészségügyi utasítás” határozványával. (I. 109.)

c) Az alakulásnak a hadsereg körletből való elszállítása előtt a meg szemlélés a 82. pont szerint történik. (I. 108., 125.)

90. A végleges loállomány kiegyenlítés, a leszerelés és a leszerelési állomány lovainak értékesítése a 84. pont szerint a mögöttes országban történik. (I. 115.)

91. A cs. és kir., cs. kir. és m. k. lovasság alakulásainak hátsólovakban való szükséglete a lovasági leszerelési utasítás függelékében foglalt külön utasítások szerint a mögöttes országban lesz kiutalva.

C) Ruházat és felszerelés.

92. A ruházat és felszerelést tekintve, különösen kiemeltetik, hogy úgy az átmeneti állomány, mint a leszerelési állomány a lehetőséghez képest hadihasználatra teljesen alkalmas ruházattal menjen a leszerelési (béke) állomásra. Ez különösen az átmeneti állomány, illetve a későbbi békeállomány számára már harckészültségi okokból is szükséges, hogy képes legyen bármely időben a menetkészültséget felvenni. (Karhatalom, riadó, mozgósítás.)

Az átmeneti állományt egyuttal egy rend gyakorló készlettel is el kell látni. (I. 140., 141.)

93. Az elbocsátandó legénységet egy rend használható fehérneművel és egy pár lábbelivel, — ami tulajdonába megy át — kell ellátni. (I. 143.)

94. Tekintettel a háboru hosszú tartamára, nem mindig lesz lehetséges, hogy az elbocsátáskor minden ember az annak idején, a bevonulás alkalmával tőle beszedett polgári ruházatot kapja meg.

Ez esetben mindazon legénységet, melynek polgári ruházata hiányzik, a leszerelési hely pótruhával lássa el.

Pótruházatként tekintetbe jönnek :

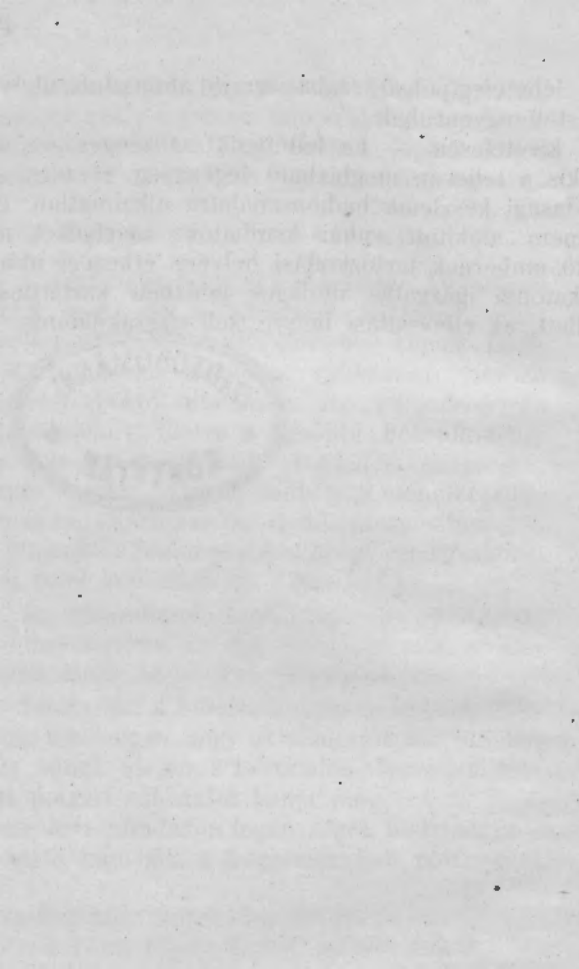
az ezen célra külön kiutalt polgári ruhák ;

az oly polgári ruhák, amelyek tulajdonosai (örökösei) meg nem állapíthatók ;

lehetőleg polgári szabás szerinti átalakított, illetve átfestett egyenruhák ;

kivételesen — ha feltétlenül szükséges — és csakis a teljesen megbízható legénység részére, a gazdasági készletek hadihasználatra alkalmatlan és át nem alakított ruhái kiadhatók, amelyeket az illető embernek tartózkodási helyére érkezése után, a katonai igazgatás utólagos pénzbeli kártérítése mellett, az elbocsátási helyre kell visszaküldenie.

ZMNE

Egyetemi Központi Könyvtár

84729287

187

187

187

187

187

187

187

187

187